

Turvetuotannon muutokset tehtävä hallitusti

Maakuntahallituksen kannanotto 14.12.2020

Energiaturpeen tuotanto vähenee Suomessa hyvin nopeasti. Marinin hallitusohjelma tähtää turpeen energiakäytön vähintään puolittamiseen vuoteen 2030 mennessä. Samalla kuitenkin tähdennetään, ettei ainespuuta saa ohjautua polttoon. Nyt tapahtuva muutosvauhti on yllättänyt niin turvetta tuottavat yrittäjät kuin sitä käyttävät laitokset. Etelä-Pohjanmaan maakuntahallitus on erittäin huolestunut muutoksen hallitsemattomuudesta.

Turvealan toimijoiden yleisen näkemyksen mukaan energiaturpeen alasajo toteutuu paljon hallitusohjelman linjausta nopeammin. Turvetuotannon määrä on laskenut lähes 60 prosenttia vuonna 2020 verrattuna vuoden 2018 tasoon. Tuoreimmat arviot ennustavat energiaturpeen käytön laskevan noin 75 prosenttia vuoteen 2025 mennessä päästöoikeuden hinnan ja energiaturpeen veronkorotuksen myötä. Tuotantosopimuksia on irtisanottu, ja monet yrittäjät elävät kestävässä epävarmuudessa.

Hallitsematon muutosvauhti kohtelee erityisen rajusti Etelä-Pohjanmaata, jossa turveyrittäjyys on vahvaa ja turpeen taloudellinen merkitys koko maakunnalle suuri. Alueelle sijoittuu noin neljännes koko Suomen turvetuotannosta. Eteläpohjalaista luonnonvaraa jalostetaan nyt varsin monin eri tavoin: energiaksi jyrsin- ja palaturpeena, kasvaturpeeksi ja kuivikkeeksi, öljynimeytykseen sekä kylpy- ja hoitoturvetuotteiksi.

Energiaturvetuotanto työllistää Etelä-Pohjanmaalla suoraan tai välillisesti yli tuhat henkilöä. Turvetuotannon merkitys korostuu etenkin maaseudulla, missä yrittämisen mahdollisuudet ovat jo muutenkin niukemmat. Monelle nuorelle kesä turvetuotannossa on ollut ensimmäinen työpaikka ja tukenut kasvua työelämään.

Turpeen energiatuotannon ja -käytön lopettaminen kohdistuu suoraan ja välillisesti yrittäjiin ja työntekijöihin, maanomistajiin, voimalaitoksiin, kaukolämmön asiakkaisiin sekä kuljetusalan yrityksiin ja koneurakoitsijoihin. Seuraukset heijastuvat mittavasti maaseudun elinvoimaan ja työllistymismahdollisuuksiin sekä koko Etelä-Pohjanmaan talouteen.

Etelä-Pohjanmaalla on turvetuotannossa noin 15 000 hehtaaria soita, joilla on voimassa oleva ympäristölupa. Nykyisen arvion mukaan näistä noin puolet poistuu tuotannosta jo vuoteen 2025 mennessä. Vapo Oy sulkee maakunnassa noin 30 turvetuotantoaluetta ja päättää urakointisopimuksensa 20 tuotanto-, lastaus- ja kuljetusyrittäjän kanssa jo tapahtuneen energiaturpeen kysynnän laskun vuoksi. Vaikutukset tuntuvat myös maakunnan ulkopuolella, sillä Etelä-Pohjanmaalta nostetusta turpeesta huomattava osa kuljetetaan ympäröivien maakuntien polttolaitoksiin.

Energiaturpeen äkillisen alasajon heijastusvaikutukset ovat laajat. Kyse ei ole vain poltosta luopumisesta. Muu tärkeä turvetuotanto lamaantuu samalla kertaa. Kasvu- ja kuiviketurpeen hyödyntämismahdollisuudet hiipuvat. Eteläpohjalaisille kotieläintiloille kuiviketurpe on yksi antibioottivapauden peruskivistä. Sen toimitusongelmat voivat vaarantaa broilerituotantoon suunnitellut isot investoinnit. Vientituotteeksikin kelpaavan aktiivihiihen tuotanto vaarantuu. Myös Suomen energiahuoltovarmuus rapautuu, jos turvetta ei enää varastoida hätävaraksi.

Etelä-Pohjanmaan kaukolämmöstä nyt miltei kaksi kolmasosaa saadaan turvetta polttamalla. Sen korvaaminen muilla polttoaineilla aiheuttaa kymmenien tai jopa satojen miljoonien eurojen kustannukset, mikä tarkoittaa maksujen korotuksia kaukolämmön asiakkaille.

Lyhyellä aikavälillä turvetta voidaan osin korvata kuitupuukokoisella energiapuulla tai ulkomaisella puuhakkeella. Ulkomaisen hakkeen käyttö ei ole alue- eikä kansantaloudellisesti järkevää, ja sen todellisia vaikutuksia päästöjen vähentäjänä on vaikea arvioida. Kotimaisen kuitupuukokoisen puun käyttö suoraan energiantuotannossa on hallitusohjelman vastaista, ja myös siihen liittyy kansantaloudellisia haasteita, vaikka se aluetaloudellisesta näkökulmasta voisi olla lyhyellä aikavälillä positiivinenkin asia. Puun energiakäytöllä

tulee olemaan vaikutuksia mm. puun hintaan, muuhun puunkäyttöön ja metsänhoidon tavoitteisiin.

Uusi EU:n oikeudenmukaisen siirtymän rahasto JTF pyrkii auttamaan alueita, joille koituu erityisiä vaikeuksia kasvihuonekaasupäästöjen nopeasta vähentämisestä ja hiilineutraalimpaan talouteen siirtymisestä. Myös Etelä-Pohjanmaa on pääsemässä niiden maakuntien joukkoon, joille tuota rahoitusta kohdennetaan. JTF-rahaston valuvikana on, että sitä voidaan käyttää vain aluetukena eikä korvaamaan yrittäjille koituvia menetyksiä.

Turvetuotantoa harjoittaa Etelä-Pohjanmaalla nyt noin 150 yritystä. Energiaturpeen myynnin vähenemisestä aiheutuu turveyrittäjille suoraan kymmenien miljoonien eurojen myyntimenetys. Lisäksi kaikilla yrityksillä on tuotantoon ja koneisiin sidottuja pääomia, joiden käyttämättä jääminen kasvattaa tappioita. Koneyrittäjien arvion mukaan omaisuuserien arvonalennus tulee olemaan yli 200 me. Monilla yrittäjillä jo nostettua turvetta on jäänyt varastoon, eikä pitkäaikaisia toimitussopimuksia enää tehdä.

Maakuntahallitus edellyttää kansallisten toimenpiteiden käyttöä energiaturpeen alasajosta koituvien tappioiden hyvittämiseksi yrittäjille, joista moni on jo nyt vakavassa taloudellisessa ahdingossa. Tämä onnistuisi esimerkiksi hyvittämällä jo sidottujen pääomakustannusten tappiot sekä korvaamalla luvitetun mutta nostamatta jäävän energiaturpeen arvo.

Nykyisten turvealueiden tuotannon painopisteen siirtäminen energiaturpeesta uusiin tarkoituksiin vaatii sekä investointeja että aikaa toimenpiteiden toteuttamiseen. Siirtymää tulee edistää myös teknologian kehityksen keinoilla. Suomessa ollaan valmistelemassa uutta joutoalueiden metsitystukea. Lakivalmistelun perusteella tuki rajattaisiin vain yksityisille maanomistajille. Suuri osa turvetuotantoalueista on kuitenkin yhtiöiden omistamia. Myös näiden alueiden hiilensidontakyvyn parantamiseen tarvitaan metsitykseen liitettäviä kannusteita. Tällä tuettaisiin myös EU:n vihreän elvytyksen tavoitteita.

Energiaturpeen käytöstä luopuminen on väistämätön asia hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi. Maakuntahallitus muistuttaa, että koko turvetoimiala synnyttiin julkisen vallan toimesta 1970-luvun energiakriisin jälkeen, ja sen avulla on korvattu valtava määrä fossiilisia tuontipanoksia. Toimialan alasajoa ei voi eikä saa toteuttaa äkkinäisillä päätöksillä, kuten veroratkaisuilla, joilla tuotanto romahtaa ja elinkeinonharjoittajat joutuvat kestävämpään tilanteeseen.

Kestävän kehityksen periaatteet edellyttävät ympäristöllisten näkökulmien ohella taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten huomioimista. Siirtymä kestävään tuotantoon turvealalla on toteutettava oikeudenmukaisella tavalla, joka ulottuu työntekijöiden tasolle. Maakuntahallitus painottaa, että muutos voidaan toteuttaa vain hallitusti ja riittävän pitkällä aikavälillä. Turpeesta elantonsa saavien ihmisten oikeuksista on huolehdittava. Suorat menetykset on korvattava ja annettava riittävä sopeutumisaika muutokselle.